

Чабанюк О.М., Лобода Н.О.

ВСТУП ДО ФАХУ

Навчальний посібник

Київ • Алерта • 2026

УДК 378.091:657](477)(075.8)

Ч-12

Рекомендовано до друку
Вченою радою Львівського науково-дослідного інституту
судових експертиз Міністерства юстиції України,
Протокол № 4 від 29 грудня 2025 року

Рецензенти:

Кащена Н. Б.

докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державний біотехнологічний університет
(м. Харків)

Реслер М. В.

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедру обліку і оподаткування та маркетингу
Мукачівський державний університет
(м. Мукачево)

Пилипенко О. І.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м. Київ)

Бабій Г. П.

Сертифікований аудитор Аудиторської палати України,
(м. Борислав)

Чабанюк О. М., Лобода Н. О.

Ч-12 Вступ до фаху : навч. посіб. Київ : Алерта, 2026. 274 с.

ISBN 978-617-566-972-3

У навчальному посібнику розглядаються актуальні питання організації навчального процесу у закладах вищої освіти, система вищої освіти України та міжнародні стандарти освіти для бухгалтерів, історія виникнення і розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та контролю, сутність і значення професії бухгалтера та фахівця з оподаткування в сучасних умовах господарювання. Особливу увагу приділено формуванню професійних компетентностей, підготовці до виконання прав, обов'язків і відповідальності працівників бухгалтерського обліку та аудиторів, питанням професійної етики, гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку й аудиту. Матеріал викладено системно, доступно та структуровано у 10 тематичних розділах і супроводжується питаннями для обговорення та тестовими завданнями, що сприяє закріпленню знань і формуванню практичних навичок.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню знань та умінь здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування», необхідних для ефективної роботи у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, забезпечення фінансової стабільності підприємств і організацій різних форм власності та організаційно-правових структур.

Посібник рекомендований для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня закладів вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування», а також може бути корисним для представників суміжних економічних та управлінських спеціальностей.

УДК 378.091:657](477)(075.8)

ISBN 978-617-566-972-3

© Чабанюк О.М., Лобода Н.О., 2026

© Видавництво «Алерта», 2026

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	7
ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ	9
<i>План, ключові терміни та поняття</i>	9
<i>Зміст для вивчення теми</i>	10
1.1. Структура закладу вищої освіти.....	10
1.2. Управління університетом.....	13
1.3. Організація освітнього процесу у вищому навчальному закладі.....	19
1.4. Рівні та ступені вищої освіти в університеті.....	20
1.5. Нормативна база організації освітнього процесу.....	22
1.6. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять..	24
1.7. Організація і порядок проведення контрольних заходів.....	31
<i>Питання для обговорення</i>	33
<i>Тестові завдання</i>	33
ТЕМА 2. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ	35
<i>План, ключові терміни та поняття</i>	35
<i>Зміст для вивчення теми</i>	36
2.1. Концептуальні засади функціонування та розвитку вищої освіти...	36
2.2. Структура системи вищої освіти України.....	37
2.3. Види закладів вищої освіти України.....	40
2.4. Освітні рівні та система стандартів вищої освіти.....	42
2.5. Система забезпечення якості освіти.....	46
<i>Питання для обговорення</i>	47
<i>Тестові завдання</i>	47
ТЕМА 3. СУЧАСНИЙ ФАХІВЕЦЬ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ: ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ	49
<i>План, ключові терміни та поняття</i>	49
<i>Зміст для вивчення теми</i>	50
3.1. Фах, професія, спеціальність, кваліфікація: суть та значення.....	50
3.2. Студентоцентроване навчання.....	52
3.3. Освітньо-професійні та освітньо-наукові програми підготовки фахівців з обліку та оподаткування.....	56
3.4. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців та характеристика системи професійних компетентностей.....	61
3.5. Сукупність вмінь та навичок здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з обліку і оподаткування після здобуття вищої освіти....	64
3.6. Сукупність професійних компетентностей здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти з обліку і оподаткування після здобуття вищої освіти.....	67
3.7. Підготовка докторів філософії: характеристика освітньо-наукової	

програми.....	70
<i>Питання для обговорення.....</i>	<i>73</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>73</i>
ТЕМА 4. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОСВІТИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ...	75
<i>План, ключові терміни та поняття.....</i>	<i>75</i>
<i>Зміст для вивчення теми.....</i>	<i>77</i>
4.1. Сутність і зміст професійної освіти бухгалтерів.....	77
4.2. Роль Міжнародних стандартів освіти (IES) у формуванні професійної компетентності бухгалтерів.....	78
4.3. Еволюція Міжнародних стандартів освіти (IES) для бухгалтерів....	79
4.4. Роль Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC) і Міжнародної ради з освітніх стандартів у сфері бухгалтерського обліку (IAESB) у розробленні та впровадженні стандартів освіти.....	81
4.5. Загальна характеристика Міжнародних стандартів освіти (IES 1-IES 8).....	82
4.6. Порівняльний аналіз вимог Міжнародних стандартів освіти (IES) і освітніх систем провідних країн.....	86
4.7. Практичне значення міжнародних стандартів для професійної підготовки бухгалтерів.....	89
<i>Питання для обговорення.....</i>	<i>90</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>90</i>
ТЕМА 5. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....	92
<i>План, ключові терміни та поняття.....</i>	<i>92</i>
<i>Зміст для вивчення теми.....</i>	<i>95</i>
5.1. Система державного регулювання бухгалтерського обліку в Україні.....	95
5.2. Правове регулювання обліку, аудиту та оподаткування.....	99
5.3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" як основа регулювання облікової системи.....	104
5.4. Організація та функціонування системи оподаткування в Україні: правові засади та практичні механізми.....	107
5.5. Суть та зміст стандартизації бухгалтерського обліку.....	109
5.6. Гармонізація бухгалтерського обліку.....	111
5.7. Стандартизація та гармонізація аудиту.....	111
5.8. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ).....	114
5.9. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС).....	115
5.10. Основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві.....	119
<i>Питання для обговорення.....</i>	<i>122</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>123</i>

ТЕМА 6. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ Й РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І АУДИТУ	124
<i>План, ключові терміни та поняття</i>	124
<i>Зміст для вивчення теми</i>	125
6.1. <i>Історичні аспекти виникнення й розвитку обліку</i>	125
6.1.1. Початок зародження бухгалтерського обліку, здійснення розрахунків у стародавньому світі.....	127
6.1.2. Початки бухгалтерського обліку в античному світі та в епоху Середньовіччя.....	127
6.1.3. Зародження та формування бухгалтерського обліку як науки, формування бухгалтерських шкіл.....	130
6.1.4. Початок наукових досліджень бухгалтерського обліку.....	136
6.1.5. Бухгалтерський облік в Україні в ХХ ст.....	139
6.1.6. Становлення національної системи бухгалтерського обліку в Україні на основі його гармонізації та стандартизації.....	141
6.2. <i>Історичні аспекти виникнення й розвитку контролю і аудиту</i>	142
6.2.1. Зародження та розвиток примітивних форм контролю в стародавньому світі та за феодального устрою.....	143
6.2.2. Становлення аудиту як самостійної сфери професійної практичної діяльності.....	144
6.2.3. Становлення та розвиток аудиту в Україні.....	148
<i>Питання для обговорення</i>	149
<i>Тестові завдання</i>	150
ТЕМА 7. ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА І АУДИТОРА В УКРАЇНІ	151
<i>План, ключові терміни та поняття</i>	151
<i>Зміст для вивчення теми</i>	152
7.1. Кваліфікаційні вимоги до фахівців з обліку та оподаткування.....	152
7.2. Завдання та обов'язки бухгалтера і аудитора.....	155
7.3. Компетентності, вміння та навички фахівців з обліку та оподаткування. Сучасні вимоги та підбір кадрів бухгалтерії.....	159
7.4. Вимоги до робочого місця бухгалтера та контроль за їх дотриманням.....	161
7.5. Структура обліково-контрольних служб на підприємстві.....	163
7.6. Види організації бухгалтерської роботи та внутрішніх служб контролю.....	164
7.7. Права та обов'язки бухгалтера.....	166
7.8. Види відповідальності облікових працівників.....	168
7.9. Роль аудитора у забезпеченні фінансової стабільності підприємства.....	175
7.10. Поняття аудиту та сутність професії аудитора.....	177
7.11. Кваліфікаційні вимоги до аудитора та процедура отримання сертифіката аудитора в Україні.....	180
7.12. Права, обов'язки і відповідальність аудитора.....	183
<i>Питання для обговорення</i>	187
<i>Тестові завдання</i>	188

ТЕМА 8. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРІВ І АУДИТОРІВ....	189
<i>План, ключові терміни та поняття.....</i>	189
<i>Зміст для вивчення теми.....</i>	191
8.1. Професійна етика бухгалтера.....	191
8.2. Професійна діяльність аудитора як чинник економічної стабільності	201
8.3. Мета професії незалежного аудитора.....	202
8.4. Фундаментальні засади етики аудитора.....	204
<i>Питання для обговорення.....</i>	207
<i>Тестові завдання.....</i>	208
ТЕМА 9. ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТА СТВОРЕННЯ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	209
<i>План, ключові терміни та поняття.....</i>	209
<i>Зміст для вивчення теми.....</i>	211
9.1. Суть та значення контролю в сучасних умовах господарювання....	211
9.2. Основні завдання та функції контролю в управлінні підприємством.....	214
9.3. Теоретичні засади державного податкового контролю.....	215
9.4. Історичний розвиток податкового контролю в Україні.....	220
9.5. Зарубіжний досвід організації податкового контролю.....	222
9.6. Правове регулювання податкового контролю в Україні.....	227
9.7. Створення Бюро економічної безпеки (БЕБ) в Україні.....	231
9.8. Структура та функції Бюро економічної безпеки (БЕБ).....	232
9.9. Повноваження Бюро економічної безпеки (БЕБ) у сфері податкового контролю.....	236
<i>Питання для обговорення.....</i>	237
<i>Тестові завдання.....</i>	237
ТЕМА 10. КАР'ЄРНИЙ РОЗВИТОК І ПРОЦЕС ПОШУКУ РОБОТИ.....	239
<i>План, ключові терміни та поняття.....</i>	239
<i>Зміст для вивчення теми.....</i>	241
10.1. Теоретичні аспекти кар'єрного розвитку.....	241
10.2. Роль освіти та професійного навчання у кар'єрному розвитку.....	242
10.3. Розвиток компетентностей та навичок актуальних на ринку праці	243
10.4. Роль менторства та професійного нетворкінгу для майбутніх бухгалтерів і фахівців з оподаткування.....	245
10.5. Підвищення кваліфікації та професійних навичок.....	247
10.6. Професійні та громадські організації бухгалтерів і аудиторів.....	248
<i>Питання для обговорення.....</i>	252
<i>Тестові завдання.....</i>	253
ГЛОСАРІЙ.....	254
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	265
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	269

Навчальне видання

*Чабанюк Одарка Михайлівна
Лобода Наталія Олександрівна*

ВСТУП ДО ФАХУ

Навчальний посібник

Комп'ютерна верстка
Обкладинка

Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 16.01.2026.
Гарнітура Times New Roman. Формат 70×100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк 22,43.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.